

El benestar social a Granollers, un diagnòstic

Ponències
Anuari del
Centre d'Estudis
de Granollers
1998

51

Resum: La vila de Granollers s'obre al futur des del convenciment de la seva capitalitat, la seva resistència a les fluctuacions de l'economia i els bons equipaments que posa al servei de tots els ciutadans. Però a més dels grans titulars cal que ens fixem en la lletra petita, en els matisos i en les fragilitats de la nostra societat contemporània. En efecte, hi ha símptomes que ens porten a pensar que el nostre benestar actual pot trontollar. L'atur estructural, les exigències formatives, la mobilitat creixent, la persistència de discriminacions per raons d'origen geogràfic, gènere, edat o qualsevol tipus de disminució, generen noves formes de pobresa. Com es manifesten aquests símptomes a Granollers? Quina serà la nostra clau de lectura del benestar? Què podem afirmar, finalment, del benestar social de la vila? Ho diagnosticarem a través de tres grans eixos: el territori, els col·lectius socials i les diferents àrees de benestar.

1. Els plantejaments teòrics de la investigació i la metodologia

Molts estudis són criticats de ser massa acadèmics. També es defensa sovint que la teoria és cosa de les universitats i que fora de les universitats cal anar a buscar coses pràctiques. No negaré que en part aquestes crítiques estan fonamentades, però alhora hi ha com a mínim dos aspectes que justifiquen la necessitat d'uns plantejaments teòrics mínims abans d'entrar a comentar les dades i la metodologia:

1) Explicitar la perspectiva des de la qual s'estudiarà la realitat: Què vol dir, en efecte, estudiar el benestar social des d'una perspectiva sociològica? Doncs mesurar o valorar les diferents vessants que travessen/condicionen la persona en tant que és membre d'una societat (i no mesurar, per exemple, els béns materials que ficticiament posseeix)¹.

¹ El benestar social també podria ser estudiat des d'una perspectiva estrictament mèdica (en la qual es mesurarien els índexs de malaltia, els índexs de contaminació mediambiental, els serveis sanitaris a disposició de la població, la saturació d'aquests serveis, el nombre de llits d'hospital disponibles, etc.) o des d'altres perspectives

Estructura social

Estudi del territori

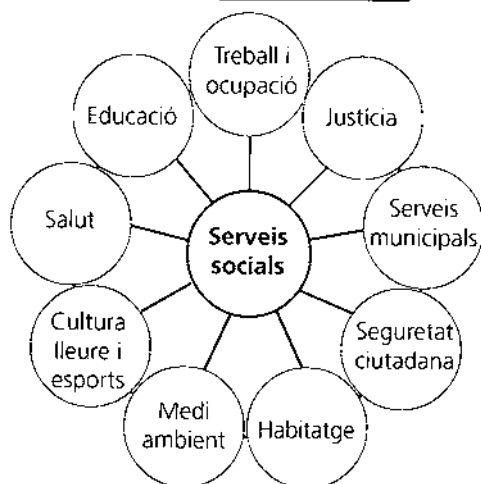
- * Aspectes demogràfics
- * Origen geogràfic
- * Activitat econòmica i ocupació
- * Nivell socioeconòmic
- * Nivell d'instrucció
- * Mobilitat obligada

Col·lectius socials

- * Infants i adolescents
- * Joves
- * Adults (gènere: home i dona)
- * Gent gran
- * Disminuïts/des
- * Immigrants estrangers

Qualitat de vida $\longleftrightarrow$ Risc social $\longrightarrow$ Qualitat de vida

Àrees de benestar

Estat del benestar

2) Exposar la manera com s'ordenarà la informació per tal que al final de l'estudi obtinguem una idea més clara, més comprensiva i, en la mesura del possible, més explicativa de la parcel·la de la realitat estudiada. Aquest és el valor afegit de l'anàlisi sociològica i el que diferencia un estudi diagnòstic d'un mer recull d'informació.

Per tant, des d'una perspectiva sociològica analitzaré el benestar social de Granollers a partir de tres vessants: el territori, els col·lectius socials —vessants que fan referència a l'estructura social— i les àrees de benestar —vessant que fa referència a l'estat del benestar².

* Pel que fa al territori, he distingit les dimensions següents:

- 1) els aspectes demogràfics
- 2) l'origen geogràfic de la població
- 3) l'activitat econòmica i l'ocupació
- 4) el nivell socioeconòmic de la població
- 5) els nivells d'instrucció de la població
- 6) el nivell de mobilitat obligada.

* Pel que fa als col·lectius socials³ he distingit:

- 1) els infants i adolescents
- 2) els joves
- 3) els adults (amb la distinció de gènere: home, dona)
- 4) la gent gran
- 5) els/les disminuïts/des
- 6) els immigrants estrangers

* Pel que fa a les àrees de benestar he distingit les àrees de:

- 1) serveis socials
- 2) salut
- 3) educació
- 4) treball i ocupació
- 5) habitatge

² Si anomeno *estructurals* les dimensions del territori i els col·lectius socials, és perquè són variables de canvi lent, independents del model polític que impera en un Estat. Dimensions que formen part de qualsevol societat humana. En canvi, la dimensió del benestar social entesa com a política de benestar, està estretament lligada al model d'estat de benestar, un model que forma part de la conjuntura i que no és condició indispensable de cap societat però que determina, en la mesura que és present, el grau de benestar social dels seus habitants.

³ La rigorositat d'un estudi implica no donar per descomptat el que hom entén que hi ha darrera de cada una de les dimensions assenyalades. És per això que abans d'abordar cada dimensió n'exposo la definició. Amb tot, no entraré a comentar, en el marc d'aquest article, les definicions. Al diagnòstic complet hi ha definicions de cada col·lectiu i de cada àrea de benestar estudiada. Vegeu: Pineda, L. (1997): *Estudi sociològic per al diagnòstic del benestar social de Granollers*. Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya per al Pla estratègic de Granollers. Inèdit (consultable a l'Hemeroteca Municipal Josep Mora de Granollers).

- 6) seguretat ciutadana
- 7) cultura, lleure i esport
- 8) serveis municipals
- 9) justícia
- 10) medi ambient.

54

Finalment, hi ha un últim aspecte analític a comentar, en estreta relació amb les tres vessants esmentades. Es tracta de l'eix *risc social i qualitat de vida* amb què represento que el territori, els col·lectius socials i les àrees de benestar no es donen en el buit o en un marc estàtic sinó ben al contrari, en un marc dinàmic. En efecte, cada una de les dimensions assenyalades poden estar properes a una situació de risc o de qualitat de vida, depenent d'on situem el límit del risc, i on el límit a partir del qual considerem que es pot parlar de qualitat de vida.

2. El territori: Vallès Oriental, Granollers i l'àrea d'influència

Pel que fa al territori, abans d'entrar en el diagnòstic de les dimensions assenyalades, caldria remarcar els aspectes supramunicipals següents que tenen efectes prou importants per la ciutat de Granollers:

1) La suburbanització de Barcelona (o difusió de la ciutat sobre el territori) amb repercussions fortes a la segona corona metropolitana i especialment al Vallès Oriental. Aquest procés està tenint efectes notables sobre la terciarització de l'economia, la flexibilització dels llocs de treball i l'increment de la demanda de serveis (llar d'infants, escola, oferta cultural, demanda de llocs de treball, etc.)

2) L'increment de la interdependència entre Granollers i la seva àrea d'influència, amb la tendència de Granollers de convertir-se en el centre de serveis dels municipis circumdants que és on més creix la població. D'aquí la necessitat de considerar la ciutat real (o *àmbit de Granollers*⁴) conformada pels municipis de Granollers,

⁴ L'existència d'un àmbit de Granollers ha estat demostrat per l'estudi d'O. Nel·lo, J.L. Flores i J. López (1997): *Estudi d'estructura econòmica i potencialitats de creixement de l'àmbit de Granollers*. IEMB per al Pla estratègic de Granollers. Inèdit (consultable a l'Hemeroteca Municipal Josep Mora de Granollers). La demostració de l'existència de l'àmbit de Granollers es va fer mitjançant el càlcul de l'autocontenció, els mercats de treball, els fluxos significatius i les àrees de cohesió.

Canovelles, les Franqueses i la Roca. Els efectes de l'increment de la interdependència reforcen els abans esmentats: la tendència de Granollers a convertir-se en centre de serveis per a més de 80.000 persones.

2.1. Aspectes demogràfics

55

DIAGNÒSTIC

* La població de Granollers es manté amb petites oscil·lacions entre els 51.000 i 52.000 habitants (bàsicament gràcies a l'arribada de nous habitants donat que el creixement natural de la població és molt baix). L'efecte de descentralització barcelonina es reproduïx, a petita escala, a la ciutat de Granollers, on es detecta una tendència a la redistribució de la seva població als municipis circumdants (reforçant-se així la interdependència amb Canovelles, les Franqueses i la Roca).

* En conseqüència s'experimenta un creixement de població molt fort a l'àmbit de Granollers, amb efectes sobre la demanda de serveis personals i comercials a la ciutat. Aquest fenomen planteja cada vegada més la necessitat de gestionar serveis de forma mancomunada per tal de rendibilitzar al màxim els serveis de la ciutat i alhora compartir les despeses que suposen determinats serveis. Un cas paradigmàtic de gestió mancomunada de serveis el trobem amb l'acord sobre els transports entre els municipis de l'àmbit de Granollers.

EFFECTES o PERSPECTIVES

* Cal remarcar l'existència d'un fort contingent de població infantil i adolescent (0-14 anys) i també de població activa (16-64 anys) els quals suposen un bon potencial des del punt de vista econòmic⁵.

* Si bé l'arribada de parelles joves a la comarca està fent créixer l'índex de natalitat, a Granollers la natalitat, més que créixer, es manté estable⁶.

⁵ Padró de 1996 (actualització 31.12.97): 0-15 anys: 9.078 habitants (17,5%) 16-29 anys: 12.067 h. (23,2%) 30-45 anys: 13.555 h. (26,1%) 46-64 anys: 10.282 h. (19,8%) + de 65 anys: 6.947 h. (13,4%) Total: 51.929 habitants.

⁶ Granollers 1995: 500 naixements. 1996: 497 naixements. Canovelles 1995: 117 naixements. 1996: 130 naixements. Les Franqueses 1995: 110 naixements. 1996: 109 naixements. La Roca 1995: 65 naixements. 1996: 80 naixements. (*El 9 Nou* 1.12.97, pàg. 3.)

* Continua el procés d'envelliment de la població. En pocs anys, la taxa d'envelliment de Granollers ha passat del 9,43% (1986) al 13,2% (1996)⁷. D'altra banda Catalunya segueix sent una de les zones europees amb una taxa de fills per dona menor (mitjana a Catalunya: 1,16 fills/es per dona; mitjana europea: 1,44 fills/es per dona).

2.2. Origen de la població

DIAGNÒSTIC

* Granollers, com el conjunt de ciutats de la regió metropolitana de Barcelona, és una ciutat molt marcada per les onades migratòries dels anys 50, 60 i 70. El 1991 la població originària d'altres zones d'Espanya suposava un 35% del conjunt de la població. La major part de la població immigrada arribava amb nivells de formació molt baixos i en la majoria dels casos s'han mantingut en categories professionals baixes i un baix nivell de coneixement de la llengua catalana⁸.

* El moviment actual de població dins la regió metropolitana de Barcelona es caracteritza pel seu origen català, l'edat jove i un nivell de formació elevat.

* El flux d'immigració estrangera de països extracomunitaris representa l'1,38% de la població empadronada, una xifra quantitativament poc rellevant⁹.

EFFECTES o PERSPECTIVES

* La reproducció de categories socioeconòmiques baixes.

* L'arribada de nova població jove amb possibilitats d'ocupar categories professionals elevades.

* L'existència de població immigrada amb necessitats bàsiques sense cobrir.

⁷ Vegeu Pineda, L.: *op. cit.* (Annex).

⁸ Considerar el nivell de català és pertinent en la mesura que avui dia és un requisit per a la qualificació professional o la influència social. Tenint en compte que en la majoria de famílies opera el principi de reproducció lingüística, el nivell de coneixement de la llengua funciona com a factor d'integració important. Segons les dades de Jordi Sedó (*El 9 Nou*, 22.4.96) Granollers i els municipis de la seva àrea d'influència són de les zones més castellanitzades de la comarca, i malgrat la millora en el coneixement experimentat entre 1981 i 1986, després el creixement ha perdut força. A Granollers, el 1991, el 94% de la població l'entén, el 69% el parla i el sap llegir i un 43% el sap escriure.

⁹ Les implicacions socials dels fenòmens de la immigració estrangera s'estudia a l'apartat dels col·lectius socials.

2.3. Activitat econòmica, ocupació i atur

DIAGNÒSTIC

* L'estructura econòmica de l'àmbit de Granollers està marcada per les petites i mitjanes empreses, amb un predomini del sector dels serveis (47,7%)¹⁰.

* El teixit empresarial de l'àmbit de Granollers suporta molt bé les èpoques recessives alhora que treu menys partit de les èpoques de bonança econòmica¹¹.

* En termes econòmics i productius, Granollers i el conjunt de la comarca s'estan beneficiant del procés de descentralització de Barcelona sobre la regió metropolitana.

* Tanmateix no podem oblidar que aquest procés de fort dinamisme econòmic va acompanyat de noves exigències del mercat de treball i d'una major competitivitat. La petita i mitjana empresa no sempre pot fer front a les noves demandes de tecnificació i canvi, que són condicions indispensables per seguir sent competitives en el mercat.

* Les exigències de flexibilització, la diversificació de les formes de contractació i les condicions de treball precàries han convertit l'atur en un fenomen estructural i, per tant, de molt difícil resolució¹².

EFFECTES o PERSPECTIVES

* La centralitat que el treball té a la nostra societat fa que els efectes de l'atur sobre el benestar social de les persones siguin desastrosos (increment de les malalties mentals, increment del nombre de desnonaments a la ciutat, etc).

* L'increment de les exigències sobre la mà d'obra està generant un procés de cronificació de molts casos que tindran moltes dificultats per inserir-se laboralment i que suposen un alt cost per als serveis socials i d'ajuda a la inserció laboral.

* Els efectes de la precarietat es manifesten a través de l'elevadíssim nombre d'empreses de treball temporal que té Granollers (Granollers es troba entre les ciutats d'Espanya amb més nombre d'ETT) i pel

¹⁰ Fins fa pocs anys predominava el sector industrial per sobre dels serveis en el conjunt de l'activitat econòmica de Granollers. Sector agrícola: 1,4% (1990) 1,3% (1995). Sector industrial: 47,6% (1990) 42,5% (1995). Sector construcció: 8,2% (1990) 8,4% (1995). Sector serveis: 42,8% (1990) 47,7% (1995).

¹¹ Aquesta és una de les aportacions clau de l'estudi de Nel·lo, O. et al.: *op. cit.*

¹² Evolució de la taxa d'atur registrada a Granollers: 12,2% (1991), 9,8% (1992), 12,2% (1993), 15,4% (1994), 13% (1995), 12,2% (1996), 10,4% (1997). Vegeu: Alcantud, A.; Pineda, L. (1998). *Identificació de col·lectius aturats amb dificultats d'inserció laboral*. Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya pel Servei de Foment Econòmic i Social de Granollers. Inèdit.

predomini de contractes «per circumstàncies de la producció», que és un dels contractes més precaris¹³.

* Paradoxalment, cal esmentar el creixement econòmic experimentat en els últims anys. Un creixement que, davant el manteniment de l'atur estructural i la precarització de les condicions de treball, ha beneficiat principalment les franges de població més privilegiades.

2.4. Nivells socioeconòmics de la població i els nivells d'instrucció

DIAGNÒSTIC

* Aquest doble moviment de creixement econòmic per una banda i d'empitjorament de les condicions de treball per l'altra, queda reflectit en els nivells de renda de la població que si bé en el seu conjunt han crescut, també s'han incrementat els nivells extrems (tant a l'alta com a la baixa). Per tant, rics cada vegada més rics i pobres cada vegada més pobres¹⁴.

* Pel que fa als nivells de formació, cal esmentar els nivells encara força elevats d'instrucció baixa. A Granollers prop del 50% de la població no té estudis o els estudis primaris inacabats¹⁵.

* També és veritat que en les noves generacions els nivells de formació han experimentat una forta millora gràcies a l'accés massiu al sistema educatiu. Avui dia la formació ja no és un fi en sí mateix sinó un mitjà per facilitar l'accés a un lloc de treball¹⁶.

¹³ Tipus de contractació registrada a Granollers, 1997 (cito els tres tipus de contracte més utilitzats): contracte eventual per circumstàncies de la producció (38,4%), contractes d'interinatge i altres (20,9%) i contractes per obra i servei (16,6%). Vegeu: Alcantud A.; Pineda I. (1998): *op. cit.*

¹⁴ Malauradament no dispo de dades desagregades ni de dades actualitzades. Entre 1989 i 1991 la renda familiar disponible ha crescut un 15,85%. L'estudi de Quadrado, L.: *Una aproximación al estudio del bienestar y el nivel de vida regional. Aplicación al caso de las comarcas catalanas*. Departament d'econometria, estadística i economia espanyola de la UB realitzat el 1996, confirma les diferències cada vegada més notables entre els nivells de renda alta i els baixos. Per vies més indirectes, les entrevistes amb Càritas, Dimas, els serveis socials de la vila o el servei de foment econòmic i social, també han pogut constatar l'increment en la demanda d'aliments i la cronificació de molts casos tant de serveis socials com d'aturats amb moltes dificultats per inserir-se laboralment.

¹⁵ Ajuntament de Granollers. Població de més de 10 anys. Padró de 1996. No llegeixen ni escriuen: 1.248 h. (2,7%), sense estudis: 23.276 h. (50,37%), estudis primaris: 10.878 h. (23,54%), estudis secundaris: 6.681 h. (14,46%), estudis superiors: 3.884 h. (8,4%), no consta: 247 (0,53%). Vegeu: Pineda, I.: *op. cit.* (Annex).

¹⁶ Tal com s'esmenta a les conclusions de l'Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona (1990), el nivell d'estudis alt ja no és una garantia per a la mobilitat social ascendent sinó més aviat un requisit per evitar la mobilitat descendent. Vegeu: Subirats M. et al (1990,1995): *Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona*. IEMB. Bellaterra.

EFFECTES o PERSPECTIVES

- * La reproducció de categories professionals poc qualificades.
- * El manteniment d'alts nivells d'atur entre els joves amb nivells d'estudis mitjans i alts.

2.5. La mobilitat obligada per raons de treball i estudi

59

DIAGNÒSTIC

- * Una mobilitat obligada reduïda, en la mesura que costa temps i diners, pot ser considerada com a un indicador de la qualitat de vida. Des d'aquesta perspectiva, Granollers té una mobilitat obligada per raons de treball molt petita, gràcies a l'alt nivell d'autocontenció¹⁷ que experimenta l'àmbit de Granollers.
- * Pel que fa a la mobilitat obligada per raons d'estudi, també cal dir que a Granollers és molt petita perquè està ben equipada amb escoles de primària i secundària. Tanmateix la mobilitat es dispara en els estudiants universitaris, donat que Granollers només acull, en l'actualitat, una seu de la Universitat Oberta de Catalunya.

EFFECTES o PERSPECTIVES

- * La mobilitat per raons de treball és de moment un indicador de bona qualitat de vida, però l'increment de l'atur podria incrementar, al seu torn, els índexs de mobilitat cap a altres indrets de la comarca o fins i tot fora de la comarca.

3. Els col·lectius socials

3.1. Infants i adolescents

PUNTS FEBLES i PERILLS DETECTATS

- * Manquen equipaments, espais lúdics i recursos humans per desenvolupar satisfactòriament la tasca preventiva i poder detectar les mancances d'aquests col·lectius que són especialment fràgils. Els temes més candents a prevenir són: els maltractaments infantils, els efectes de les problemàtiques familiars greus, les actituds incíviques o vandàliques (com la destrossa de mobiliari

¹⁷ La mesura de l'autocontenció es refereix al percentatge de població ocupada resident que treballa al mateix municipi. A Granollers el 1991 era del 84%. Nel·lo, O. et al.: *op. cit.*

urbà), evitar en definitiva que l'alternativa a l'escola, a casa o a un espai lúdic, sigui el carrer.

- * Manquen recursos a les escoles per poder compensar de forma efectiva les mancances dels infants amb problemes familiars greus, infants amb disminucions o fills d'immigrants estrangers de països extracomunitaris.

- * El sistema de beques escolars i d'ajudes econòmiques puntuals és deficitari.

- * La presència d'absentisme i de fracàs escolar, malgrat no ser alarmant ni descontrolada, en aquest col·lectiu¹⁸.

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- * La línia de treball integracionista promoguda pels serveis i professionals que treballen amb aquest col·lectiu, ha tingut bons resultats. La trobada d'infants conflictius amb infants no conflictius als centres oberts i a les colònies d'estiu ha demostrat tenir resultats molt positius.

- * La bona coordinació entre equipaments amb ànim preventiu per a infants i adolescents (la ludoteca, el centre obert, el pretaller, educadors de carrer i assistents socials) ha fet molt més efectiva la prevenció de riscos en aquest col·lectiu.

- * L'àmplia oferta de lleure per a infants (esplais i activitats d'estiu).

- * El projecte «Petits, però ciutadans», per adaptar millor la ciutat a les necessitats dels infants.

- * El Pla de prevenció de l'absentisme escolar, en coordinació amb la Policia local.

- * Els programes Salut Pública que s'imparteixen a les escoles per l'educació en el hàbits d'higiene personal, vacunacions, educació sexual i prevenció contra les malalties de transmissió sexual.

3.2. Joves

PUNTS FEBLES I PERILLS DETECTATS

- * L'atur estructural i precarietat laboral que es manifesta amb particular força en els col·lectius joves i les mancances d'informació i assessorament en temes laborals i de recerca de feina.

¹⁸ El fracàs escolar és un terme que s'ha deixat d'emprar donat que l'ESO preveu un sistema educatiu individualitzat que s'adapta a les possibilitats de l'alumne de manera que ja no se'ls suspengui. De tota manera segueix existint el perill que determinats adolescents acabin l'escolarització obligatòria amb nivells d'estudis molt baixos.

- * Les dificultats d'independització dels joves, per manca de treball estable i pel preu de l'habitatge.
- * L'increment (sense arribar, però, a límits alarmants) de drogodependències a l'alcohol, la cocaïna i les drogues de síntesi entre els joves.
- * La descoordinació entre les associacions juvenils per reivindicar temes que els afecten com a col·lectiu (habitatge, precarietat laboral, etc.)
- * La incomunicació entre joves de diferents barris i de diferent procedència social.

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- * El projecte de constituir un Consell de la Joventut que representi les inquietuds pròpies del col·lectiu.
- * El fort dinamisme social i l'associacionisme juvenil.
- * La capacitat de mobilització juvenil per determinats temes i en activitats puntuals (el cas paradigmàtic és la Festa Major de la ciutat).
- * El servei d'informació GRA, l'oferta lúdica dels tres Centres Cívics de Granollers i l'àmplia oferta esportiva.

3.3. Homes i dones adults/es

PUNTS FEBLES I PERILLS DETECTATS

- * El desconeixement i la manca d'una visió normalitzada dels serveis socials fa que determinades necessitats d'aquest col·lectiu quedin desateses.
- * Els efectes de degradació psicosocial a causa de l'increment de la inestabilitat laboral per a majors de 45 anys i a les dificultats de reinserció laboral del col·lectiu.
- * La poca participació en les activitats culturals de la població adulta en general i en especial dels adults d'extracció social més desafavorida.
- * Específic homes: els baixos nivells d'instrucció, les majors dificultats per superar experiències de separació i divorci o la pèrdua del lloc de treball (són més freqüents els casos de desestructuració física, psíquica i social entre els homes que entre les dones); la inexistència d'espais de suport emocional entre homes; mancances en la gestió plural del temps lliure (perquè no es redueixi a mirar la televisió o anar al bar).
- * Específic dones: els baixos nivells d'instrucció, les barreres

culturals i el rol familiar com a obstaculitzadors de l'emancipació social de la dona, les traces de sexisme a l'escola i al treball, la doble jornada laboral (a casa i a la feina); la poca consciència de les desigualtats de gènere que provoca un baix índex d'associacionisme femení, la manca de coordinació entre les entitats de dones existents a Granollers i la falta d'un referent clar que permeti desenvolupar estratègies i projectes conjunts.

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- * Els serveis de suport a la inserció laboral i l'oferta de formació ocupacional (serveis municipals i de CCOO).
- * L'oferta associativa com a font de suport psicosocial i de participació ciutadana.
- * Centres com el Xiprer, Dimas, l'Escola de Dones de Càritas, i l'Alberg per a Transeünts, que acullen les persones adultes homes i dones amb problemàtiques socials més greus.
- * Específic dones: els grups de suport emocional i reflexió entorn de les discriminacions per raons de gènere (com el Grup de Dones Demà o el grup de dones del Centre Cívic de Palou); els programes d'atenció sociosanitària per a dones des del Centre d'Assistència Sanitària o el Centre de Planificació Familiar de Granollers; el servei d'informació juvenil per a un sexe segur i la prevenció de malalties de transmissió sexual.

3.4. Gent gran

PUNTS FEBLES I PERILLS DETECTATS

- * Pel que fa a les mancances en els equipaments cal esmentar la manca de recursos intermedis entre el domicili i l'ingrés en residència (habitatges compartits i tutelats). Esmentar també la manca de residències públiques per a la gent gran.
- * L'envelliment de la població (que suposarà un increment de les necessitats sociosanitàries de la població) podria col·lapsar alguns equipaments (manca de llits als hospitals, llistes d'espera per l'entrada en residències,...etc.)
- * Algunes pensions de jubilació massa baixes poden suposar condicions de vida precàries per a determinats avis.
- * L'existència de moltes necessitats no expressades (econòmiques, de soledat, de salut, dificultats de desplaçament) pel desconeixement de les vies on aquestes necessitats podrien ser solucionades.
- * La poca participació activa de la gent gran a la vida social de Granollers.

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

* L'existència de mecanismes per retardar al màxim l'ingrés de la persona gran en una residència, donat que l'ingrés en residència sovint suposa la «mort social» de la persona gran, especialment quan aquesta és ingressada en una residència que es troba lluny del seu barri o ciutat. Els centres de dia, el servei de telealarma, el servei de menjador a domicili i els pisos tutelats són alguns d'aquests mecanismes. Uns serveis, d'altra banda, en creixent utilització.

* Granollers encara compta amb força veïnats amb una funció social d'assistència i suport a la gent gran que descarrega les demandes de recursos i serveis institucionals per a la gent gran.

* El manteniment de taxes rebaixades (Renfe, Targeta Verda en els transports urbans de Granollers, reduccions en les tarifes de recollida d'escombraries) i d'ajuts econòmics puntuals com les PNC (Pensions No Contributives) o PUA (Pensions Úniques d'Ajuda) poden actuar com a mecanismes de reequilibri de les pensions baixes.

* L'elaboració d'un Pla integral de la Gent Gran partirà d'un diagnòstic acurat i posarà en marxa nous mecanismes per pal·liar les seves necessitats.

* L'existència de centres de trobada i de dos òrgans de representació del col·lectiu: el Consell Assessor i la Coordinadora de Gent Gran. L'organització anual de les Jornades per a Gent Gran (de les quals ja hi ha hagut catorze edicions).

* Els canvis socioculturals que s'operen en el col·lectiu per l'ingrés de noves generacions són una oportunitat per activar el potencial de voluntariat social que hi ha en les franges de joves jubilats.

3.5. Disminuïts/des físics, sensorials i psíquics/ques

PUNTS FEBLES I PERILLS DETECTATS

* La segregació de les persones disminuïdes dins del propi nucli familiar amb conseqüències d'aïllament i de dificultats d'integració social.

* L'existència de barreres arquitectòniques fomenta la invisibilitat de moltes persones disminuïdes dificultant no només la seva integració social sinó la l'acceptació d'aquesta realitat amb molta més naturalitat per la població no disminuïda. A més, el programa de reducció de BA (barreres arquitectòniques) és poc àgil i no està prou dotat econòmicament.

* La manca d'equipaments residencials i d'habitatges adaptats als disminuïts/des dificulta molt la seva independització del nucli familiar.

* Segueixen existint moltes dificultats per la integració laboral del col·lectiu. La contractació de l'any 1996 al municipi de Granollers es va tancar amb cap contracte realitzat a persones amb disminució¹⁹.

* També cal esmentar les mancances quant a formació ocupacional per a persones amb disminució.

* L'oferta de serveis i equipaments per a disminuïts és molt desigual. L'ONCE o la Fundació de disminuïts psíquics Montserrat Montero atenen un determinat tipus de disminucions, mentre que les altres poden quedar desateses. Els dos centres esmentats tenen problemes de saturació.

* La gent gran disminuïda no disposa de centres especialitzats i les residències no poden atendre les necessitats específiques lligades a la disminució.

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

* L'enfocament integracionista que es desenvolupa des de la ciutat, amb programes de supressió de BA i ajuts per la integració de les persones disminuïdes a l'escola normalitzada (tot i que aquests ajuts són insuficients).

* El treball de detecció de disminucions a l'escola per l'Equip d'Assessorament Pedagògic (EAP), per prevenir futures dificultats.

* L'increment del nombre d'associacions de suport als pares, i d'oferta d'activitats de lleure per a persones disminuïdes (Associació de Pares amb Infants Disminuïts del Vallès Oriental (AIDVO), Associació juvenil els Pardals, i l'Espai Escletxa).

* Els serveis educatius i ocupacionals per disminuïts psíquics de la Fundació Montserrat Montero.

3.6. Immigració estrangera

PUNTS FEBLES I PERILLS DETECTATS

* Les diferències socioculturals dificulten la convivència pacífica i enriquidora entre autòctons i immigrants estrangers.

¹⁹ Segueixen sent freqüents els casos en què no es respecta la Llei que obliga a tenir contractats un 2% de persones amb disminució en empreses de més de 50 treballadors/es.

* El desconeixement entre magrebins, subsaharians i xinesos²⁰ és font de pors i prejudicis que poden derivar (i deriven en algunes ocasions) en actituds racistes i marginadores d'aquest col·lectiu.

* En l'àmbit de serveis per al col·lectiu, el desconeixement també provoca que els serveis no estiguin adaptats a les seves necessitats específiques ni preparats per al repte de la interculturalitat i la pluralitat lingüística.

* Cal un suport específic per a les segones generacions, donat que són les que estan més a cavall entre les dues cultures (la dels pares amb la catalana) i poden tenir més problemes d'identitat (amb el perill de derivar en conductes conflictives).

* La inestabilitat laboral que afecta de manera especial aquest col·lectiu (confinata tasques agrícoles o a les categories professionals més baixes i inestables de la indústria i els serveis) fa que la seva situació econòmica sigui precària.

* Viure a Granollers sense estar legalitzat suposa desavantatges de tot tipus: accés a l'habitatge, accés al treball, cobertura de les necessitats bàsiques.

* La concentració dels col·lectius immigrants en zones concretes de la ciutat (can Bassa), incrementa el perill de guetització o la formació de micromons desconnectats de la vida social de la ciutat. En aquest sentit són especialment necessàries iniciatives que afavoreixin l'apropament amb magrebins i xinesos (col·lectius que tenen una xarxa associativa feble o inexistent).

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

* L'afluència d'immigrants estrangers extracomunitaris no és massiva ni descontrolada, de manera que poden ser atesos i no es creen bosses de marginació ni incidents greus de rebuig social.

* Els reagrupaments familiars, més freqüents a les ciutats que al camp, actuen com a estabilitzadors emocionals, socials i econòmics de les persones immigrades.

* L'EAP ofereix un servei específic de suport al fills i filles d'immigrants en els tràmits d'escolarització, educació compensatòria i ajudes econòmiques per a un seguiment normalitzat de les activitats escolars (llibres, excursions, beques menjador). Aquesta representació alhora una important tasca preventiva del racisme i la xenofòbia.

²⁰ No esmento els llatinoamericans perquè les majors afinitats culturals donen un caire molt diferent al seu procés d'integració a la ciutat, molt més lluny de generar problemàtiques socials.

* També cal comptar amb els serveis del CITE (Centre d'Informació per Treballadors Estrangers) un servei de CCOO que dona suport en la tramitació de permisos i informació dels seus drets com a ciutadans i com a treballadors.

* L'Escola de Dones de Càritas, per l'alfabetització i el foment de la relació social entre les dones, és una oportunitat per aquelles dones que, per motius culturals o de llengua, queden confinades a la llar.

* És especialment valuós el treball d'apropament, coneixement i convivència que es duu a terme des de l'Associació Amics de l'Àfrica.

* Finalment cal esmentar l'inici del Pla d'Acol·lida a l'Immigrant Estranger No Comunitari a Granollers i a la comarca amb l'objectiu de conèixer més a fons la situació dels col·lectius immigrants i donar respostes més globalitzades. Aquest Pla es posa en marxa amb l'esforç coordinat del Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, el Consell Comarca del Vallès Oriental i els ajuntaments de Granollers i Mollet.

4. Les àrees de Benestar Social

4.1. Serveis Socials²¹

DIAGNÒSTIC DELS SERVEIS I EQUIPAMENTS

* Granollers disposa dels equipaments d'assistència primària que li corresponen per llei. Amb tot cal dir que molts dels equipaments funcionen amb recursos molt ajustats i que caldria millorar les condicions dels locals d'atenció al públic (principalment als locals de zona i a la ludoteca).

PUNTS FORTS

* Cal destacar la bona coordinació entre els tècnics dels serveis socials de Granollers i els tècnics dels municipis de l'àmbit de Granollers així com amb altres entitats que ofereixen serveis socials complementaris: Càritas, Creu Roja, EAP, EAIA (Equips d'Assistència a la Infància i l'Adolescència). La coordinació suposa una racionalització de l'atenció als ciutadans i una optimització de recursos molt important²².

²¹ Les conclusions que fan referència a les àrees de benestar provenen principalment de les entrevistes amb professionals de Granollers amb una llarga experiència de treball a les diferents àrees. En el marc d'aquest article, només exposaré quatre àrees de benestar (serveis socials, educació, sanitat i treball), perquè el volum d'informació per les deu àrees seria massa gran.

²² El Mapa d'Equipaments i Professionals dels serveis socials previst per l'any 2000 reforçarà encara més la coordinació entre institucions, serveis i professionals dels serveis socials.

PUNTS FEBLES

* L'arribada als serveis socials de nous usuaris, provinents de famílies «normalitzades» que per circumstàncies lligades a la inestabilitat laboral o a algun accident que desestabilitza el curs normal d'una família (una mort, una malaltia greu) necessiten un suport econòmic puntual o per un temps. El preu de l'habitatge, el fet de no poder pagar el lloguer, és generalment el que ha incrementat les demandes als serveis socials. D'altra banda cal tenir en compte que els deutes que genera l'habitatge són molt forts i difícilment assumibles des dels serveis socials municipals o des dels organismes assistencials de la ciutat.

* La cronicitat de casos individuals i de famílies amb problemes socials que necessitarien molts recursos per ser reintegrats al curs normal de la societat. La cronicitat de casos és molt costosa de mantenir tant des del punt de vista econòmic com de recursos humans.

EQUIPAMENTS I SERVEIS SOCIALS DE LA CIUTAT

* **Serveis socials de l'ajuntament:** assessorament i orientació als ciutadans/es de Granollers sobre els serveis socials. Suport a les associacions d'immigrants i disminuïts. Programes específics de suport a la gent gran i als/les disminuïts/des. Ajudes per a la infància i l'adolescència amb programes de lactància, beques d'escola bressol i escola primària, beques d'activitats d'estiu i campaments (14-16 anys). Ajudes puntuals d'alimentació.

* **CAP (Centres d'Assistència Primària):** quatre locals de zona que permeten l'assistència social descentralitzada.

* **Càritas:** servei d'assistència social. Ajudes puntuals d'alimentació.

* **Atenció a domicili:** suport a domicili d'una treballadora familiar, menjador a domicili, teleassistència per a la gent gran.

* **Ludoteca:** espai lúdic per als infants.

* **Centre Obert (al barri de Ponent):** espai d'acollida per a adolescents i joves.

* **Pretaller:** centre de formació ocupacional i inserció laboral per adolescents.

* **Escola de Dones Centre Pius XII (Càritas):** el Centre Pius XII acull una escola de dones per l'alfabetització.

* **Centres d'acollida el Xiprer (Càritas):** centre per l'acollida i l'acompanyament dels "sense sostre".

* **Alberg de Transeünts:** servei municipal d'acollida als transeünts.

* **Casa de Dones Maltractades:** centre d'acollida i rehabilitació de les dones maltractades.

* **Oficina de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya:** per a la informació sobre els equipaments de benestar social de la Generalitat.

4.2. Educació

DIAGNÒSTIC DELS SERVEIS I EQUIPAMENTS

* Les competències municipals en educació es consideren legalment com a complementàries. La responsabilitat legal és íntegrament de la Generalitat de Catalunya. Tanmateix, Granollers inverteix molts esforços per millorar la qualitat dels seus serveis educatius. A escala general Granollers compta amb els equipaments educatius necessaris i amb centres d'una llarga tradició com l'Escola Municipal del Treball. A més, funciona com a centre d'atracció dels municipis veïns. Per tant, amb el procés de suburbanització barcelonina caldrà estar atents perquè l'oferta educativa no quedi per sota de la demanda.

PUNTS FORTS

* L'adopció del projecte de «Ciutat educadora», amb iniciatives com les de «Petits però ciutadans» que vetlla per millorar a qualitat de vida dels infants de la ciutat i pel foment d'actituds cíviques.

* L'existència de recursos com les Guies de Serveis i Centres Educatius, el Casal del Mestre (que és un centre de renovació pedagògica), el Centre de Recursos Pedagògics (CRP) i l'Equip d'Assessorament Pedagògic (EAP), aquest últim amb una tasca important de detecció de casos que podrien derivar-se en absentisme o fracàs escolar.

* La posada en marxa del Pla d'absentisme que abraçarà tot l'àmbit de Granollers i coordinarà els serveis socials, els serveis educatius, l'EAP i la Policia Local.

* L'àmplia oferta educativa fora de l'ensenyament reglat: l'oferta en el lleure pels infants, l'Agevo per a la gent gran (són aules d'extensió universitària), l'educació especial per disminuïts psíquics de Montserrat Montero i l'Escola d'Adults de Granollers (per a l'assoliment dels nivells educatius bàsics). També és important l'oferta formativa lligada a la inserció laboral (vegeu l'apartat sobre el treball). L'Escola de Dones de Càritas és un suport molt important per les dones immigrants estrangeres que mai no han estat escolaritzades i que no parlen ni català ni castellà. No hi ha cap col·lectiu social, per tant, que quedi totalment desproveït d'oferta educativa.

* L'acollida d'una seu de la Universitat Oberta de Catalunya a Granollers.

PUNTS FEBLES

- * L'existència, malgrat no sigui alarmant, d'absentisme i de fracàs escolar.
- * L'oferta deficitària en els serveis públics a la primera infància (0 a 3 anys) o la manca d'alternatives a l'escola bressol.
- * La desconexió entre els ensenyaments reglats i els no reglats i la manca d'un servei d'informació sobre la oferta formativa (sobretot la no reglada) adreçada a tots els ciutadans.
- * La poca agilitat (pels tràmits burocràtics) per aconseguir ajudes i beques escolars i la poca dotació d'ambdues ajudes econòmiques fan que malgrat existeixin siguin molt poc efectives.
- * La manca d'alternatives de formació per aquells que no segueixen el curs del sistema educatiu «normalitzat»; i la manca d'informació adreçada als adolescents i joves que deixen els estudis i volen integrar-se al món laboral.
- * La manca de recursos suficients per atendre totes les necessitats d'educació compensatòria dels infants d'immigrants estrangers i dels disminuïts en els centres d'ensenyament reglat.

EQUIPAMENTS I SERVEIS EDUCATIUS DE LA CIUTAT

- * **Servei d'Educació de l'Ajuntament:** assessorament i orientació acadèmica als ciutadans/es i als centres educatius de la ciutat.
- * **Guies d'equipaments educatius de Granollers:** inclouen les escoles bressol, els centres d'educació infantil i primària, ESO, batxillerat, i altres centres d'educació reglada.
- * **Oficina Gestora de l'Ensenyament:** centre d'informació (delegació territorial BCN-II comarques de la Generalitat de Catalunya)
- * **Centre de Recursos Pedagògics:** documentació pedagògica i recursos didàctics per millorar la qualitat de l'ensenyament a disposició del personal docent.
- * **Equip d'Assessorament Psicopedagògic:** suport als mestres i a l'escolarització.
- * **El Casal del Mestre:** centre de renovació pedagògica, reflexió i debats entorn de l'educació.
- * **Escola d'Adults Centre Vallès:** escolarització bàsica d'adults.
- * **Agevo:** aula de formació universitària per la gent gran de l'Associació de gent gran del Vallès Oriental.
- * **Fundació Montserrat Montero:** té un centre de formació per a disminuïts psíquics.
- * **Punt de suport de la Universitat Oberta de Catalunya**
- * **Escola de Música de Granollers**

4.3. Sanitat

DIAGNÒSTIC DELS SERVEIS I EQUIPAMENTS

* Quant a equipaments sanitaris cal parlar d'una bona cobertura hospitalària. En aquest sentit, cal esmentar l'Hospital General de Granollers, un dels equipaments sanitaris emblemàtics de la ciutat, amb possibilitats d'atendre un volum important de població i amb un ventall ampli d'especialitats mèdiques. Legalment parlant, les competències dels ajuntaments es limiten a l'atenció sanitària bàsica. A la pràctica, els serveis de salut complementaris són força més. Malgrat la lentitud amb que s'organitzen les Àrees Bàsiques de Salut (ABS), que responen al nou sistema d'organització sanitària de l'ICS, cal esperar que la nova organització fomenti la coordinació entre els serveis d'atenció primària i l'atenció sanitària bàsica (de moment a Granollers només funcionen les ABS del barri de Sant Miquel i de Canovelles —que també atén població de Granollers).

* En serveis sanitaris, cal parlar de força oferta i de qualitat. Granollers compta amb un Servei d'Assistència Sanitària per aquella població que no disposi de cap cobertura sanitària, amb l'Equip de Salut Comunitària, que duu a terme programes de vacunació, programes preventius de malalties de transmissió sexual i embarassos no desitjats, programes d'educació per la salut a l'escola i a la comunitat, un Centre d'Assistència Primària de Salut Mental per a l'atenció dels problemes psicosocials, un Servei pel tractament integral de les drogodependències, un Servei d'Atenció a la Dona i parelles per solucionar problemàtiques de sexualitat i maternitat i finalment un servei d'estimulació precoç a la Fundació Montserrat Montero per als infants entre 0 i 6 anys. Més recentment també cal comptar amb un servei de traducció als hospitals, per solucionar els problemes de comunicació amb immigrants estrangers hospitalitzats. Novament, per tant, cal parlar d'una atenció que arriba a tots els col·lectius socials.

PUNTS FORTS

* En aquest cas cal valorar com a punt fort la cobertura i qualitat dels serveis i els equipaments sanitaris.

* L'existència d'enquestes al ciutadà que permeten recollir les opinions i millorar els serveis que s'ofereixen.

* La concepció cada vegada més integrada entre la salut i les altres facetes de la vida: les relacions personals, amb l'entorn social, les relacions amb el món laboral, la contaminació ambiental, i la pràctica de l'esport. Projectes com «Petits però ciutadans» amb

propostes per millorar la salut i la seguretat dels infants, o el programa *Afis* que és un programa d'activitats físiques per reduir el consum de fàrmacs, en són alguns exemples. L'estreta coordinació entre els serveis socials i els serveis sanitaris en seria un altre donat que els diagnòstics mèdics tenen cada vegada més en compte la importància dels factors socials (i viceversa).

* Un altre exemple d'aquesta coordinació és l'IRES (Institut de Reinserció Social) que fa un tractament integral dels problemes de drogodependències amb la justícia i la reinserció social i laboral dels exdrogodependents pendents d'una causa judicial.

PUNTS FEBLES

* La lentitud amb què es desplega la reforma sanitària de l'ICS dificulta una atenció sanitària de qualitat i amb els recursos necessaris.

EQUIPAMENTS I SERVEIS SANITARIS DE LA CIUTAT

* **Servei de Salut Pública de l'Ajuntament:** assessorament i orientació sobre temes de salut. Programes de promoció de la salut a les escoles i a la població en general: prevenció de drogodependències, educació sexual, vacunació, prevenció del SIDA i de malalties de transmissió sexual.

* **CAP (Centre d'Atenció Primària) del Vallès Oriental:** ambulatori municipal.

* **ABS de Sant Miquel (Àrea Bàsica de Salut) del barri de Sant Miquel i de Canovelles:** assistència primària en problemàtiques de la salut.

* **Hospital General de Granollers**

* **Mutualitat Nostra Senyora del Carme**

* **Policlínica del Vallès**

* **SOU (Servei Ordinari d'Urgències)**

* **CAS (Centre d'Assistència Sanitària) del Vallès Oriental:** promouen, entre d'altres serveis assistencials, programes de salut per a toxicòmans: deshabitació, atenció psicològica, ajudes per la reinserció laboral.

* **CAP (Centre d'Atenció Primària) en Salut Mental:** servei d'atenció als problemes de salut mental per a persones adultes.

* **CSMIJ (Centre de Salut Mental per a Infants i Joves):** servei d'atenció als problemes de salut mental per a infants i joves.

* **PAD (Programa d'Atenció a la Dona):** servei municipal d'atenció ginecològica, planificació familiar i prevenció d'embarassos no desitjats, malalties de transmissió sexual i SIDA.

* **Programa AFIS de salut i exercici físic:** promoció de la salut al conjunt de la població mitjançant l'exercici físic i l'equilibri alimentari.

* La saturació dels serveis de salut mental, un tipus d'assistència on ha crescut molt la demanda (llistes d'espera) i en problemes específics de SIDA i drogodependències. Les llistes d'espera es reproduïxen a bastants especialitats.

* El desconeixement per molts ciutadans dels serveis de salut que s'ofereixen.

* Tot i que ja hi ha experiències de coordinació entre els serveis de salut i l'escola, els serveis socials i els serveis esportius, cal seguir fomentant la coordinació amb altres sectors per millorar l'atenció i optimitzar els recursos.

* Malgrat tots els serveis que s'ofereixen, manquen recursos perquè els efectes de prevenció siguin els esperats.

4.4. Treball i ocupació²³

DIAGNÒSTIC DELS SERVEIS I EQUIPAMENTS

* Quant a equipaments de treball i ocupació, existeix un bon nombre de serveis, començant pel Servei Municipal de Foment Econòmic i Social amb programes d'inserció laboral (el Pretaller és específic per a adolescents que es desvinculen de l'ensenyament reglat), un Observatori del Mercat de treball, un programa d'autoocupació, un programa de formació laboral, un Agent Econòmic de Desenvolupament Local. D'altra banda cal comptar amb el treball que es realitza des de CCOO, amb serveis d'assessorament (ASSOC), formació (CEPROM), borsa de treball i un suport específic a la immigració estrangera (CITE). Finalment hi ha serveis d'atenció a la població aturada amb més problemàtiques socials des de Càritas, Dimas i els serveis socials municipals.

PUNTS FORTS

* El bon nivell econòmic i social de la ciutat fa que els problemes relacionats amb l'atur no generin bosses de pobresa importants (només casos aïllats) i que la majoria de vegades la situació d'atur sigui assumible mitjançant la solidaritat familiar.

* La proximitat entre els serveis d'inserció i les empreses facilita un coneixement molt detallat de les seves necessitats i la formació adequada dels aturats, amb moltes més garanties d'inserció.

²³ El diagnòstic d'aquest apartat està complementat amb els resultats de l'estudi realitzat entre desembre de 1997 i març de 1998 des de Foment Econòmic i Social de Granollers amb la col·laboració del Pla estratègic i la Diputació de Barcelona: Alcántud, A.; Pineda, L.: *op. cit.*

PUNTS FEBLES

- * El teixit empresarial d'empresa mitjana i petita fa difícil el creixement de les plantilles, la qual cosa es tradueix en una major contractació temporal i en una gran rotació dels treballadors (el gran nombre d'ETT així ho confirma)
- * Malgrat estiguin en contacte queda molt per fer en el treball de sensibilització i apropament entre l'empresa i els serveis d'inserció laboral.
- * Els serveis actuals permeten una inserció quantitativa important però qualitativament deficient. Molts dels aturats inserits tornen a quedar, al cap de poc temps, sense feina.
- * Les necessitats econòmiques imminents dificulten els resultats d'una formació a més llarg termini i cap a un perfil professional concret, elements que tindrien molta més força per a la inserció definitiva.
- * Els cursos de formació i assessorament per a la inserció laboral no estan prou adaptats a les diferències internes dels col·lectius d'aturats.
- * Els recursos limitats per atendre les persones amb més problemàtiques socials. Aquest és un perill molt gran donat que els casos «cronificats» tenen un cost social i econòmic molt elevat.

EQUIPAMENTS I SERVEIS DE PROMOCIÓ ECONÒMICA DE LA CIUTAT

- * **Servei de Foment Econòmic i Social de l'Ajuntament:** servei de promoció econòmica, informació i ajuda per l'orientació laboral, borsa de treball i assessorament per a l'autoocupació. Ofereix formació ocupacional i continuada. També compta amb un Observatori del Mercat de Treball, el Servei Català de Col·locació i una Escola Taller.
- * **DIMAS:** Centre d'inserció laboral per a persones amb problemàtiques socials greus (és un centre adscrit al Servei Municipal de Foment Econòmic i Social)
- * **INEM:** borsa de treball i formació per a la inserció laboral.
- * **CCOO:** borsa de treball, informació i assessorament sobre temàtiques laborals i de sindicació
- * **ASSOC (CCOO):** servei d'assessorament laboral.
- * **CEPROM (CCOO):** servei de formació per a la inserció laboral.
- * **CITE (CCOO):** Centre d'Informació per als Treballadors Estrangers.
- * **Fundació Montserrat Montero:** compta amb un centre ocupacional per a disminuïts psíquics.
- * **Fira Multisectorial de l'Ascensió:** fira anual per la promoció dels sectors productius, comercials i de consum de la ciutat i la comarca.

Càritas és un exemple d'atenció de llarga durada d'homes i dones amb problemàtiques psicosocials accentuades, però tot i així la capacitat d'atenció segueix sent limitada.

5. A mode de conclusió. Podem parlar de benestar social a Granollers? Quines són les perspectives de futur?

La resposta és sí, però sense descuidar que ens movem en un marc de fragilitat. Recuperant la idea que exposava al principi, és important que tinguem en compte que la foto de moment que vam fer en els mesos que es feien els diferents estudis pel Pla estratègic de Granollers no es pot entendre de manera estàtica sinó que cal concebre-la en un marc dinàmic i canviant.

En el context actual semblen superats molts dels déficits de la primera gran experiència urbanística que havia deixat molts barris sense planejament urbanístic i sense una previsió bàsica d'equipaments ni serveis (comerços, transports, escoles, zones esportives,...etc.). Si bé és veritat que encara hi ha déficits, els primers 20 anys d'ajuntaments democràtics s'han bolcat a pal·liar els déficits més estructurals aconseguint millores importantíssimes. Només cal veure que els antics problemes d'asfaltat de carrers, enllumenat, transport urbà, escoles i hospitals avui s'han transformat en altres problemes, característics de societats riques: problemes d'aparcament, de tenir un teatre municipal, la seu d'una universitat, etc.

D'altra banda s'han desenvolupat nous mecanismes per detectar noves mancances i posar-hi remei. En aquest sentit és considerable l'esforç de l'Ajuntament de Granollers en la realització d'una sèrie d'estudis de barris²⁴ per tal de conèixer més a fons els seus habitants i saber en detall les mancances a nivell de serveis i infraestructures que encara estan per cobrir.

No en va, avui dia les ciutats mitjanes es valoren com a símbols de la qualitat de vida. Tanmateix no crec que tot el benestar social i la qualitat de vida siguin reduïbles al benestar material de les persones o a l'existència o inexistència de serveis i d'equipaments

²⁴ Ja s'han fet estudis als barris de Tres Torres i Can Mònic, impulsats pel Pla estratègic i realitzats per Núria Maynou

urbans. Tant és així, que si aprofundim en l'estudi, detectem símptomes d'importants canvis socials que no sempre són beneficiosos per a tothom.

Als Debats Territorials del Vallès Oriental²⁵, describia aquests canvis com a una tendència cap a la dualització social. El procés de globalització mundial comença de tenir un fort impacte sobre la vida quotidiana de les persones, sobretot en exigències: econòmiques, formatives, de mobilitat i davant les noves tecnologies. El fet que aquestes noves exigències no siguin assumibles per tothom de la mateixa manera ni al mateix ritme són a l'origen de nous processos de marginalització, més subtils però reals.

Tot i que aquest procés encara és difús i poc visible, crec que els símptomes són prou evidents i els perills i les amenaces prou importants com per fer-hi esment. Només el temps confirmarà si es tracta de símptomes conjunturals o de símptomes estructurals.

Per finalitzar l'article, exposaré uns últims punts forts, punts febles, els perills i les oportunitats que penso que es plantegen a Granollers globalment com a ciutat, i ja no per parcel·les del territori, ni per col·lectius ni per àrees de benestar, i que ens han de fer pensar que el benestar actual, tot i que és real, s'emmarca en moltes fragilitats a les quals caldrà estar atents i previsors, si no volem caure en noves problemàtiques socials o regredir en els actuals nivells de qualitat de vida.

PUNTS FORTS

* En cap dels col·lectius ni àrees ni dimensions del territori analitzat podem parlar de problemes incontrolats que posin en perill la cobertura de les necessitats bàsiques (menjar, dormir, escola, hospital, treball) dels/de les ciutadans/es de Granollers.

* Tampoc no podem parlar de l'existència de bosses de marginació ni de pobresa extrema. L'alberg per transeünts i centres d'acollida com el Xiprer són fonamentals donat que atenen a les persones amb problemàtiques més accentuades, tot evitant la creació de nuclis de marginació.

²⁵ Vegeu: Pineda, L.: «La societat: integrats/exclosos, mòbils/estables, urbans/suburbans», a: *El Vallès Oriental - Debats Territorials: entendre el present, projectar el futur*. Consell Comarcal del Vallès Oriental, Granollers 1998.

* El ventall de serveis i equipaments és en termes generals, ampli i de qualitat i té espai per a tots els col·lectius socials

PUNTS FEBLES

* L'increment de casos crònics als serveis socials, en bona part fruit de les exigències socials creixents que dificulten cada vegada més la inserció social.

* L'aparició de nous usuaris dels serveis socials, de perfils de persones que fins ara no hi havien acudit mai. Caldrà veure si es tracta d'una aparició conjuntural (de curt termini) o estructural (de llarg termini).

* Estem en un context de clara precarietat del mercat de treball amb la desestabilització de treballadors que fins ara eren estables, la precarietat de les condicions de treball (salaris), la flexibilització en l'entrada i sortida del mercat laboral (treball temporal, contractes per obra i servei); l'increment en les exigències formatives i d'habilitats personals a l'hora de trobar una feina. Un context que incrementa la vulnerabilitat social general.

PERILLS

* Es detecten els primers símptomes de la dualització social (s'han incrementat els nivells extrems, tant a l'alça com a la baixa, de la mitjana de les rendes familiars)

* Els retalls de pressupostos als serveis socials i personals (arran dels costos del procés d'integració europea) i les rendes cada vegada més desiguals poden desembocar en bosses de pobresa que fins ara semblaven eradicades.

* L'aparició de noves formes de pobresa: el fet de necessitar un ajut econòmic perquè amb el sou que es cobra no s'arriba a final de mes; dificultats personals i econòmiques per reciclar-se i respondre a les exigències de la societat de la informació i de les noves tecnologies. Només he enumerat alguns exemples del que pot ser l'origen de noves formes d'exclusió social i laboral.

* No s'ha de perdre de vista la fragilitat de molts dels equilibris socials actuals. Una de les conclusions de l'enquesta de la regió metropolitana de Barcelona, per exemple, apunta un canvi en la tendència ascendent de les classes socials i treballadores dels últims anys cap a una tendència descendent de les generacions joves²⁶.

²⁶ Subirats, M. et al.: *Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona*, IEMB, Bellaterra, 1995.

OPORTUNITATS

* Granollers parteix d'un nivell de benestar social considerable. Cal que tregui el màxim partit dels seus punts forts i vetllar pel manteniment i l'increment de recursos en els àmbits on es detecten clares mancances que posen en joc la pròpia eficàcia del servei i els efectes de prevenció esperats.

* Reforçar un enfocament integracionista, la vida associativa de la ciutat, i els esforços per a un major coneixement i comprensió de la seva realitat, dels canvis que s'hi operen, de les seves virtuts i les seves necessitats.

* Reforçar els processos de coordinació entre les diferents àrees i els diferents serveis per a la racionalització de recursos humans i econòmics.

* Tirar endavant projectes globals com el de *Granollers, ciutat educadora* o el projecte de creació d'un servei d'informació municipal transversal que facilitarà la circulació de la informació dins de l'Ajuntament i amb altres institucions i que reforçarà alhora la participació ciutadana.

AGRAÏMENTS

Aquesta ponència és una petita part d'un treball molt més ampli de diagnòstic de la ciutat en què vaig comptar amb nombroses ajudes. El meu agraïment, doncs, per a Josep Homs i Ramon Maspons, per la seva il·lusió i esforç en la direcció del Pla estratègic; per a Joan Costa i Montserrat Treserra, per l'assessorament des de la seva experiència; a la Núria, l'Anna, la Laura i la Diana, per la seva col·laboració activa en el diagnòstic; i al Centre d'Estudis de Granollers per convidar-me a compartir l'estudi de la ciutat amb tots ells. A tots i totes vosaltres, moltes gràcies!

Laia Pineda
Sociòloga